

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie

WIELOLETNI ŁOWIECKI PLAN HODOWLANY

REJON HODOWLANY NR 4

2017 – 2027 r.

for. Marek Dobrzyński

WARSZAWA 2017 r.

**WIELOLETNI
ŁOWIECKI PLAN HODOWLANY**

REJON HODOWLANY NR 4

na okres od 1 kwietnia 2017r. do 31 marca 2027r.

Koordinator rejonu:

Nadleśniczy Nadleśnictwa Chojnów

Sławomir Mydłowski

CZĘŚĆ OGÓLNA

1. **Data sporządzenia planu:** 31 marca 2017 r.

2. **Sporządzający plan:**

Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie

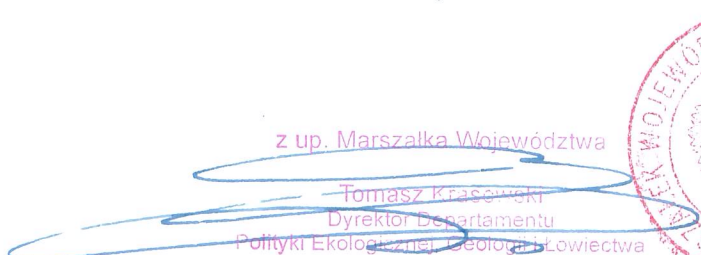

Dyrektor
Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych
w Warszawie
.....
mgr inż. *(podpis)* Roman

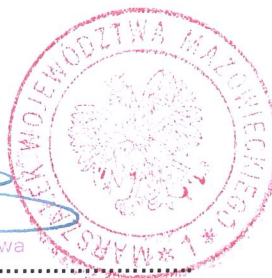
3. **Uzgadniający:**

Polski Związek Łowiecki: Zarząd Okręgowy w Warszawie

Przewodniczący
Zarządu Okręgowego PZŁ
w Warszawie
dr inż. *(podpis)* Wojciech Cieplak
.....
(podpis)

Marszałek Województwa Mazowieckiego

z up. Marszałka Województwa
Tomasz Krasowski
Dyrektor Departamentu
Polityki Ekologicznej, Geologii i Łowiectwa
.....
(podpis) (pieczęć urzędowa)

SPIS TREŚCI

1. DANE DOTYCZĄCE REJONU HODOWLANEGO

- 1.1. Mapa rejonu hodowlanego
- 1.2. Opis rejonu
- 1.3. Gatunki zwierząt łownych występujących w rejonie
- 1.4. Opis struktury wiekowej i płciowej zwierzyny grubej
  - 1.4.1. Łoś (*Alces alces*)
  - 1.4.2. Jeleń (*Cervus elaphus*)
  - 1.4.3. Sarna (*Capreolus capreolus*)
  - 1.4.4. Daniel (*Dama dama*)
  - 1.4.5. Dzik (*Sus scrofa*)
- 1.5. Gatunki występujących drapieżników

2. DANE SZCZEGÓŁOWE

- 2.1. Kategorie obwodów wchodzących w skład rejonu
- 2.2. Zasady gospodarowania zwierzyną
- 2.3. Wytyczne dotyczące gospodarowania, liczebność i zagęszczenie aktualne oraz docelowe występujących gatunków zwierzyny grubej
  - 2.3.1. Łoś (*Alces alces*)
  - 2.3.2. Jeleń (*Cervus elaphus*)
  - 2.3.3. Sarna (*Capreolus capreolus*)
  - 2.3.4. Daniel (*Dama dama*)
  - 2.3.5. Dzik (*Sus scrofa*)
- 2.4. Wytyczne dotyczące gospodarowania, liczebność i zagęszczenie głównych gatunków zwierzyny drobnej
  - 2.4.1. Zając (*Lepus europaeus*)
  - 2.4.2. Kuropatwa (*Perdix perdix*)
- 2.5. Stan zagospodarowania rejonu hodowlanego
- 2.6. Rodzaje i opis rozmiaru kłusownictwa
- 2.7. Zadania w zakresie zagospodarowania obwodów łowieckich na okres obowiązywania planu

3. LITERATURA

1. DANE DOTYCZĄCE REJONU HODOWLANEGO

1.1. Mapa rejonu hodowlanego

1.2. Opis rejonu hodowlanego

Nadleśnictwo Celestynów:

Lp.	Województwo	Nadleśnictwo	Numer obwodu	Powierzchnia obwodu	% pow. leśnej	Kategoria
1	2	3	4	5	6	7
1	mazowieckie	Celestynów	413	5956	39	polny
2	mazowieckie	Celestynów	427	3857	33	polny
3	mazowieckie	Celestynów	434	5867	37	polny
4	mazowieckie	Celestynów	448	7902	63	leśny
5	mazowieckie	Celestynów	455	4295	1	polny
Razem (ilość obwodów, pow., % pow. leśnej w nadleśnictwie)			5	27877	34	x

Nadleśnictwo Chojnów:

1	2	3	4	5	6	7
1	mazowieckie	Chojnów	398	4893	0	polny
2	mazowieckie	Chojnów	399	4690	0	polny
3	mazowieckie	Chojnów	400	3754	0	polny
4	mazowieckie	Chojnów	414	3608	14	polny
5	mazowieckie	Chojnów	415	5007	2	polny
6	mazowieckie	Chojnów	416	4343	0	polny
7	mazowieckie	Chojnów	435	4271	3	polny
8	mazowieckie	Chojnów	436	3551	0	polny
9	mazowieckie	Chojnów	437	3735	20	polny
10	mazowieckie	Chojnów	438	6694	28	polny
11	mazowieckie	Chojnów	439	5757	1	polny
12	mazowieckie	Chojnów	449	6505	22	polny
13	mazowieckie	Chojnów	456	4655	20	polny
14	mazowieckie	Chojnów	457	5189	47	leśny
15	mazowieckie	Chojnów	458	4359	26	polny
16	mazowieckie	Chojnów	463	5660	34	polny
17	mazowieckie	Chojnów	464	5272	12	polny
18	mazowieckie	Chojnów	471	5891	17	polny
19	mazowieckie	Chojnów	472	3675	23	polny
20	mazowieckie	Chojnów	478	3375	13	polny
Razem (ilość obwodów, pow., % pow. leśnej w nadleśnictwie)			20	94884	14	x

Nadleśnictwo Drewnica:

1	2	3	4	5	6	7
1	mazowieckie	Drewnica	333	6772	42	leśny
2	mazowieckie	Drewnica	347	3389	31	polny
3	mazowieckie	Drewnica	362	3306	39	polny
4	mazowieckie	Drewnica	377	5537	77	leśny
5	mazowieckie	Drewnica	388	3813	33	polny
Razem (ilość obwodów, pow., % pow. leśnej w nadleśnictwie)			5	22817	44	x

Nadleśnictwo Jabłonna:

1	2	3	4	5	6	7
1	mazowieckie	Jabłonna	314	5179	48	leśny
2	mazowieckie	Jabłonna	315	1851	69	leśny
3	mazowieckie	Jabłonna	316	3438	12	polny
4	mazowieckie	Jabłonna	334	4411	50	leśny
5	mazowieckie	Jabłonna	363	3535	9	polny
Razem (ilość obwodów, pow., % pow. leśnej w nadleśnictwie)			5	18414	37	x

Rejon nr 4:

1	2	3	5	6	
1	mazowieckie	Celestynów	27877	34	
2	mazowieckie	Chojnów	94884	14	
3	mazowieckie	Drewnica	22817	44	
4	mazowieckie	Jabłonna	18414	37	
Ogółem rejon hodowlany			x	163992	32

1.3. GATUNKI ZWIERZĄT ŁOWNYCH WYSTĘPUJĄCYCH W REJONIE

Gatunki występujących drapieżników zawiera tabela nr 1.5

Nadleśnictwo Celestynów : łoś, sarna, dzik, zając szarak, bażant, kuropatwa, dzika kaczka, gołąb grzywacz.

Pozostałe gatunki zwierząt łownych występujące tylko w niektórych obwodach.

Lp.	Numer obwodu łowieckiego	Pozostałe gatunki zwierzyny
1	2	3
1	448	jeleń
2	448, 434, 427, 455	łyska
3	448, 434	słonka
4	448, 434, 427, 455	dzika gęś

Nadleśnictwo Chojnów: sarna, dzik, zając szarak, kuropatwa, bażant, dzika kaczka, gołąb grzywacz.

Pozostałe gatunki zwierząt łownych występujące tylko w niektórych obwodach.

Lp.	Numer obwodu łowieckiego	Pozostałe gatunki zwierzyny
1	2	3
1	415,457,471	łoś
2	399,437,471	jeleń
3	458	daniel
4	398,399,400,414,415,416,435,436,437,438,449,456,458,463,471,472,478	piżmak
5	438	dziki królik
6	399,414,415,435,436,437,438,449,456,458,463,471,472,478	dzika gęś
7	435,438,456	słonka
8	414,415,435,436,437,438,457,463	łyska

Nadleśnictwo Drewnica: sarna, dzik, zając szarak, piżmak, bażant, gołąb grzywacz.

Pozostałe gatunki zwierząt łownych występujące tylko w niektórych obwodach.

Lp.	Numer obwodu łowieckiego	Pozostałe gatunki zwierzyny
1	2	3
1	333, 347, 362, 377	łoś
2	377	daniel
3	333, 347, 362, 377	kuropatwa
4	333	łyska

Nadleśnictwo Jabłonna : sarna, dzik, piżmak, bażant, dzika kaczka, gołąb grzywacz.

Pozostałe gatunki zwierząt łownych występujące tylko w niektórych obwodach.

1	2	3
1	316,334	łoś
2	363	jeleń,
3	363	słonka
4	363	łyska
5	315,316,334,363	zając szarak
6	315,316,334,363	kuropatwa

1.4. OPIS STRUKTURY WIEKOWEJ I PŁCIOWEJ ZWIERZINY GRUBEJ

- struktura wiekowa i płciowa zwierzyny grubej (wg inwentaryzacji na dzień 10.03.2016r.)
- średnia waga tusz zwierzyny grubej
- średnia waga trofeów zwierzyny (wg. pozyskania w 3 sezonach 2013/2014; 2014/2015; 2015/2016).

1.4.1. ŁOŚ

Nadleśnictwo Celestynów:

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego					Suma	Średnia
		413	448	434	427	455		
Liczebność (liczba os.)	Byki	7	20	6	4	2	39	8
	Kłepy	10	28	7	6	2	53	11
Struktura płci		1:1,4	1:1,4	1:1,16	1:1,5	1:1		1:1,4

Nadleśnictwo Chojnów:

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego			Suma	Średnia
		471	457	415		
Liczebność (liczba os.)	Byki	1	1	6	8	3
	Kłepy	2	2	9	13	4
Struktura płci		1/2	1/2	1/1,5		1:1,3

Nadleśnictwo Drewnica:

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego				Suma	Średnia
		333	347	362	377		
Liczebność (liczba os.)	Byki	15	3	1	30	49	13
	Kłepy	16	5	3	40	64	16
Struktura płci		1:1,1	1:1,6	1:3	1:1,3		1:1,3

Nadleśnictwo Jabłonna:

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego		Suma	Średnia
		334	316		
Liczebność (liczba os.)	Byki	1	2	3	2
	Klepy	2	4	6	3
Struktura płci		1:2	1:2		1:1,5

Rejon nr 4:

Wyszczególnienie		Średnia w N-ctwie Celestynów	Średnia w N-ctwie Chojnów	Średnia w N-ctwie Drewnica	Średnia w N-ctwie Jabłonna	Średnia
Liczebność (liczba os.)	Byki	8	3	13	2	7
	Klepy	11	4	16	3	10
Struktura płci		1:1,4	1:1,3	1:1,3	1:1,5	1:1,4

1.4.2. JELEŃ SZLACHETNY:**Nadleśnictwo Celestynów:**

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego		Suma	Średnia
		448			
Liczebność (liczba os.)	Byki	2		2	2
	Łanie	3		3	3
Struktura płci		1:1,5			1:1,5
Średnia waga tusz (kg)	Byki	135		135	135
	Łanie	73		73	73
Masa trofeów [kg]		2,76		2,76	2,76
Struktura wiekowa byków w klasach wieku (%)	I	50			50
	II	50			50
	III				

Nadleśnictwo Chojnów:

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego			Suma	Średnia
		437	399	471		
Liczebność (liczba os.)	Byki	1	2	7	10	3
	Łanie	0	6	16	22	7
Struktura płci			1:3	1:2,3		1:2,3
Średnia waga tusz (kg)	Byki	brak pozyskania	brak pozyskania	138	138	138
	Łanie	brak pozyskania	brak pozyskania	71	71	71
Masa trofeów [kg]		brak pozyskania	brak pozyskania	2,91	2,91	2,91
Struktura wiekowa byków w klasach wieku	I	100	50	57		60
	II		50	43		40
	III					

Nadleśnictwo Jabłonna:

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego	Suma	Średnia
		363		
Liczebność (liczba os.)	Byki	11	11	11
	Łanie	11	11	11
Struktura płci		1:1		1:1
Średnia waga tusz (kg)	Byki	126	126	126
	Łanie	62	62	62
Masa trofeów [kg]		4,26	4,26	4,26
Struktura wiekowa byków w klasach wieku (%)	I	36		36
	II	36		36
	III	28		28

Rejon nr 4:

Wyszczególnienie		Średnia w N-ctwie Celestynów	Średnia w N-ctwie Chojnów	Średnia w N-ctwie Drewnica	Średnia w N-ctwie Jabłonna	Średnia
Liczebność (liczba os.)	Byki	2	3	0	11	16
	Łanie	3	7	0	11	21
Struktura płci		1:1,5	1:2,3	0	1:1	1:1,3
Średnia waga tusz (kg)	Byki	135	138	0	126	133
	Łanie	73	71	0	62	69
Masa trofeów (kg)		2,76	2,91		4,26	3,31
Struktura wiekowa byków w klasach wieku (%)	I	50	60	0	36	49
	II	50	40	0	36	42
	III			0	28	9

1.4.3. SARNA

Nadleśnictwo Celestynów:

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego					Suma	Średnia
		434	448	413	455	427		
Liczebność (liczba os.)	Kozły	48	65	60	70	25	268	54
	Kozy	70	75	62	80	35	322	64
Struktura płci		1/1,5	1/1,2	1/1,0	1/1,1	1/1,4		1:1,2
Średnia waga tuszy (kg)	Kozły	18	16	16	16	17	83	16,6
	Kozy	16	15	16	14	15	76	15,2
Masa trofeów [kg]		0,31	0,26	0,25	0,37	0,32	1,51	0,3
Struktura wiekowa kozłów w klasach wieku (%)	I	55	60	70	60	55		60
	II	45	40	30	40	45		40

Nadleśnictwo Chojnów:

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego																			Suma	Średnia	
		436	438	472	414	437	399	464	415	439	435	416	458	398	456	400	449	471	457	478			463
Liczebność (liczba os.)	Kozły	22	70	35	80	90	50	40	55	75	70	60	56	35	50	35	65	50	42	55	40	1075	54
	Kozy	28	100	45	120	110	80	60	70	110	90	100	60	40	60	40	80	60	50	65	50	1418	71
Struktura płci		1/1,3	1/1,4	1/1,3	1/1,5	1/1,2	1/1,6	1/1,5	1/1,3	1/1,5	1/1,3	1/1,6	1/1,1	1/1,1	1/1,2	1/1,1	1/1,2	1/1,2	1/1,2	1/1,2	1/1,3		1:1,3
Średnia waga tuszy (kg)	Kozły	17	17	16	18	17	18	18	17	17	18	18	17	17	18	17	17	19	18	17	17	348	17,4
	Kozy	15	16	15	15	15	16	17	16	15	17	17	16	15	17	16	15	17	16	16	15	317	15,9
Masa trofeów [kg]		0,41	0,32	0,28	0,29	0,32	0,39	0,33	0,37	0,46	0,35	0,37	0,24	0,35	0,36	0,21	0,3	0,34	0,26	0,37	0,32	6,64	0,33
Struktura wiekowa kozłów w klasach wieku (%)	I	55	70	60	50	65	70	55	70	60	55	50	65	55	55	60	60	70	65	60	70		61
	II	45	30	40	50	35	30	45	30	40	45	50	35	45	45	40	40	30	35	40	30		39

Nadleśnictwo Drewnica:

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego					Suma	Średnia
		333	347	362	377	388		
Liczebność (liczba os.)	Kozły	53	30	32	60	35	157	31
	Kozy	52	41	38	80	40	199	40
Struktura płci		1:1,0	1:1,4	1:1,2	1:1,3	1:1,1		1:1,3
Średnia waga tusz (kg)	Kozły	17	17	18	17	17	69	13,8
	Kozy	16	15	16	16	16	63	12,6
Masa trofeów [kg]		0,29	0,24	0,21	0,27	0,31	1,03	0,21
Struktura wiekowa kozłów w klasach wieku (%)	I	57	65	65	70	60		65
	II	43	35	35	30	40		35

Nadleśnictwo Jabłonna:

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego					Suma	Średnia
		315	314	334	316	363		
Liczebność (liczba os.)	Kozły	20	40	30	42	37	169	34
	Kozy	26	60	45	50	52	233	47
Struktura płci		1:1,3	1:1,5	1:1,5	1:1,2	1:1,4		1:1,4
Średnia waga tusz (kg)	Kozły	17	17	17	17	19	87	17,4
	Kozy	15	17	15	16	18	81	16,2
Masa trofeów [kg]		0,25	0,31	0,32	0,27	0,30	1,45	0,29
Struktura wiekowa kozłów w klasach wieku (%)	I	50	70	55	70	41		57
	II	50	30	45	30	59		43

Rejon nr 4:

Wyszczególnienie		Średnia w N-ctwie Celestynów	Średnia w N-ctwie Chojnów	Średnia w N-ctwie Drewnica	Średnia w N-ctwie Jabłonna	Średnia
Liczebność (liczba os.)	Kozły	54	54	31	34	43
	Kozy	64	71	40	47	56
Struktura płci		1:1,2	1:1,3	1:1,3	1:1,4	1:1,3
Średnia waga tusz (kg)	Kozły	16,6	17,4	13,8	17,4	16,3
	Kozy	15,2	15,9	12,6	16,2	15,0
Masa trofeów (kg)		0,30	0,33	0,21	0,29	0,283
Struktura wiekowa kozłów w klasach wieku (%)	I	60	61	65	57	61
	II	40	39	35	43	39

1.4.4. DANIEL

Nadleśnictwo Chojnów:

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego		Suma	Średnia
		458			
Liczebność (liczba os.)	Byki	25		25	25
	Łanie	39		39	39
Struktura płci		1:1,6			1:1,6
Średnia waga tusz (kg)	Byki	48		48	48
	Łanie	36		36	36
Masa trofeów [kg]		pozyskanie od sezonu 2015/2016			
Struktura wiekowa byków w klasach wieku (%)	I	60			60
	II	32			32
	III	8			8

Nadleśnictwo Drewnica:

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego		Suma	Średnia
		377			
Liczebność (liczba os.)	Byki	30		30	30
	Łanie	45		45	45
Struktura płci		1:1,5			1:1,5
Średnia waga tusz (kg)	Byki	41		41	41
	Łanie	32		32	32
Masa trofeów [kg]		0,93		0,93	0,93
Struktura wiekowa byków w klasach wieku (%)	I	50			50
	II	37			37
	III	13			13

Rejon nr 4:

Wyszczególnienie		N-ctwo Chojnów	N-ctwo Drewnica	Suma	Średnia
Liczebność (liczba os.)	Byki	25	30	55	28
	Łanie	39	45	84	42
Struktura płci		1:1,6	1:1,5		1:1,5
Średnia waga tusz (kg)	Byki	48	41	89	45
	Łanie	36	32	68	34
Masa trofeów [kg]			0,93		
Struktura wiekowa byków w klasach wieku (%)	I	60	50		55
	II	32	37		34
	III	8	13		11

1.4.5. DZIK**Nadleśnictwo Celestynów:**

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego					Suma	Średnia
		434	448	413	455	427		
Liczebność (liczba os.)	Razem	79	45	20	60	50	254	51
Średnia waga tusz (kg)		39	38	37	38	36	188	37,6

Nadleśnictwo Chojnów:

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego																				Suma	Średnia
		436	438	472	414	437	399	464	415	439	435	416	458	398	456	400	449	471	457	478	463		
Liczebność (liczba os.)	Razem	30	100	55	30	50	60	40	80	40	50	15	70	15	80	0	45	130	53	40	45	1028	51
Średnia waga tusz (kg)		32	33	35	35	34	39	33	36	32	45	40	33	32	35	34	38	37	37	36	35	679	33,7

Nadleśnictwo Drewnica:

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego					Suma	Średnia
		333	347	362	377	388		
Liczebność (liczba os.)	Razem	80	25	35	70	19	229	46
Średnia waga tusz (kg)		33	34	35	32	31	165	33

Nadleśnictwo Jabłonna:

Wyszczególnienie		Numer obwodu łowieckiego				Suma	Średnia
		315	314	334	316		
Liczebność (liczba os.)	Razem	28	60	60	41	189	47
Średnia waga tusz (kg)		46	33	37	31	147	36,8

Rejon nr 4:

Wyszczególnienie		Średnia w N-ctwie Celestynów	Średnia w N-ctwie Chojnów	Średnia w N-ctwie Drewnica	Średnia w N-ctwie Jabłonna	Średnia
Liczebność (liczba os.)	Razem	51	54	46	47	49
Średnia waga tusz (kg)		34	33,7	33	36,8	34,4

1.5. GATUNKI WYSTĘPUJĄCYCH DRAPIEŻNIKÓW

Nadleśnictwo Celestynów:

Nr obwodu łowieckiego	Nazwy gatunków i szacunkowa liczebność drapieżników									
	lis	jenot	borsuk	kuna		norka amerykańska	tchórz zwyczajny	szop pracz	wilk	ryś
				tumak	kamionka					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
434	39	1	1	11	10	6	18			
448	35	5	15	15	0	0	10	10		
413	10	4	4	2	4	6	10			
455	40	6	8	16	20	70	30			
427	40	6	8	10	8	25	8			
Razem	164	22	36	54	42	107	76	10	0	0

Nadleśnictwo Chojnów:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
436	50	5	6	5	5	0	8			
438	120	10	20	8	7	17	15			
472	20	4	5	3	3	15	4			
414	25	4	2	5	5	5	0			
437	40	4	5	5	5	0	10			
399	150	5	4	0	0	10	5			
464	50	5	5	5	0	0	0			
415	50	2	0	2	2	0	0			
439	40	0	0	5	4	0	3			
435	30	4	10	3	7	5	5			
416	40	0	10	5	5	0	0			
458	45	2	4	4	8	8	0			
398	25	0	0	2	2	0	0			
456	100	3	22	15	15	15	20			
400	25	2	2	2	2	2	4			
449	50	4	3	12	6	20	0			
471	30	12	4	3	3	12	10			
457	31	0	72	3	0	0	0			
478	30	0	0	2	2	6	0			
463	50	3	4	12	6	20	0			
Razem	1001	69	178	101	87	135	84	0	0	0

Nadleśnictwo Drewnica:

Nr obwodu łowieckiego	Nazwy gatunków i szacunkowa liczebność drapieżników									
	lis	jenot	borsuk	kuna		norka amerykańska	tchórz zwyczajny	szop pracz	wilk	ryś
				tumak	kamionka					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
333	45	10	20	10	0	25	10	2		
347	38	23	19	12	12	18	12			
362	25	2	2	1	1	15	2			
377	40	15	12	8	12	10	15			
388	20	0	3	1	1	8	10			
Razem	168	50	56	32	26	76	49	2	0	0

Nadleśnictwo Jabłonna:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
315	20	3	3	10	0	5	0			
314	30	2	5	4	2	5	8			
334	40	10	10	3	3	0	0			
316	21	4	8	8	6	12	0			
Razem	111	19	26	25	11	22	8	0	0	0

Rejon nr 4:

Nadleśnictwo	Nazwy gatunków i szacunkowa liczebność drapieżników									
	lis	jenot	borsuk	kuna		norka amerykańska	tchórz zwyczajny	szop pracz	wilk	ryś
				tumak	kamionka					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Celestynów	164	22	36	54	42	107	76	10	0	0
Chojnów	1001	69	178	101	87	135	84	0	0	0
Drewnica	168	50	56	32	26	76	49	2	0	0
Jabłonna	111	19	26	25	11	22	8	0	0	0
Razem	1444	160	296	212	166	340	217	12	0	0

2. DANE SZCZEGÓŁOWE

2.1. KATEGORIE OBWODÓW ŁOWIECKICH

Nadleśnictwo Celestynów.:

Kategorie obwodów	Numery obwodów zakwalifikowanych do poszczególnych kategorii	Ilość w szt.
1	2	3
Bardzo dobry		
Dobry		
Średni		
Słaby	448	1
Bardzo słaby	413, 434, 427, 455	4
Ogółem liczba obwodów łowieckich w Nadleśnictwie		5

Nadleśnictwo Chojnów:

1	2	3
Bardzo dobry		
Dobry		
Średni		
Słaby	456, 463, 471	3
Bardzo słaby	398,399,400,414,415,416,435,436,437,438,439,449, 457,458,464,472,478	17
Ogółem liczba obwodów łowieckich w Nadleśnictwie		20

Nadleśnictwo Drewnica:

1	2	3
Bardzo dobry		
Dobry		
Średni		
Słaby	333, 377	2
Bardzo słaby	347, 362, 388	3
Ogółem liczba obwodów łowieckich w Nadleśnictwie		5

Nadleśnictwo Jabłonna:

1	2	3
Bardzo dobry		
Dobry		
Średni		
Słaby	316,334,363	3
Bardzo słaby	315,316	2
Ogółem liczba obwodów łowieckich w Nadleśnictwie		5

2.2. ZASADY GOSPODAROWANIA ZWIERZYNĄ

Przedstawione poniżej zasady sporządzono w oparciu o następujące dokumenty:

1. „Zasady selekcji populacyjnej i osobniczej zwierząt łownych” uchwalone przez PZŁ.
2. Wieloletni Łowiecki Plan Hodowlany rejonu nr 4 obowiązujący w latach 2007-2017.
3. Roczne plany łowieckie obwodów łowieckich wchodzących w skład rejonu nr 4.
4. Opinie i uwagi Zarządu Okręgowego PZŁ w Warszawie i Skierniewicach.
5. Zestawienia na podstawie raportów z SILP dotyczących rozmiaru szkód wyrządzonych w drzewostanach przez zwierzynę płową oraz kosztów ponoszonych na ochronę przed zwierzyną płową według nadleśnictw Celestynów, Chojnów, Drewnica i Jabłonna.

Wszystkie gatunki zwierząt łownych występujące w rejonie hodowlanym uznaje się za pożądane. Nie znaczy to jednak, że gatunki takie jak łoś i jeleń powinny być planowane docelowo we wszystkich obwodach łowieckich w rejonie. Przy planowaniu, naczelną zasadą powinno być zapewnienie równowagi ekosystemów oraz realizacji głównych celów gospodarczych w rolnictwie i leśnictwie. Brak występowania dużych kompleksów leśnych powyżej 500 ha i nieodpowiednich biotopów dla tych gatunków uniemożliwia planowanie w takich obwodach jakiegokolwiek ilości jelenia i łośia w dłuższej perspektywie czasowej. Za gatunki niepożądane uznaje się norkę amerykańską (*Mustela vison*), szopa pracza (*Procyon lotor*) oraz jenota (*Nyctereutes procyonoides*), które są gatunkami obcymi zarówno na tym obszarze, jak i na terenie całego kraju. Dynamiczne poszerzanie areału ich występowania oraz wzrost liczebności powodują, że stają się one zagrożeniem dla rodzimych gatunków (np. norka europejska *Mustela lutreola*) została wyparta niemal całkowicie przez obcą norkę amerykańską), z tego względu zaleca się ich redukcję do niezbędnego minimum. W ostatnich latach notowany jest także wzrost liczebności drapieżników rodzimych gatunków tj. lisa (*Vulpes vulpes*), borsuka (*Meles meles*), ptaków drapieżnych (szczególnie kruków *Corvus corax*) oraz wałęsających się psów i kotów. Tendencje te powodują, że ochrona i zagospodarowanie łowisk mają szczególne znaczenie w gospodarce populacjami zwierzyny.

Ponadto w ostatnim czasie, na terenie rejonu hodowlanego stwierdzono występowanie wilka (*Canis lupus*). Dotychczas oprócz danych o stałym występowaniu wilka w Kampinoskim Parku Narodowym (KPN), brak jest informacji potwierdzających stałe występowanie tego gatunku, a zwykle obserwuje się pojedyncze osobniki,

które najprawdopodobniej migrują poprzez obszar nadleśnictw Jabłonna i Drewnica w kierunku KPN. Dlatego też w obwodach, w których odnotowuje się obecność wilków, należy brać pod uwagę drapieżnictwo tego gatunku i dostosować do nich np. wielkość przyrostu zrealizowanego. Właściwe prowadzenie gospodarki łowieckiej wymaga rzetelnej oceny liczebności i struktury populacji zwierząt łownych. W tym celu zaleca się stosowanie następujących metod oceny liczebności i struktury populacji zwierzyny:

a) metody bezpośrednie:

- liczenia tyralierą
- pędzenia próbne

b) całoroczne obserwacje (rejestrwane)

c) metody pośrednie:

- liczenie tropów w czasie zalegania pokrywy śniegu
- tropienia na transektach

d) inne metody inwentaryzacji zwierzyny, uzgodnione z koordynatorem danego rejonu hodowlanego i Dyrektorem RDLP w Warszawie.

Do ustalenia liczebności i struktury płci oraz wieku populacji zwierzyny płowej należy wykorzystać łącznie wyniki wyżej wymienionych metod. Karty potwierdzające wynik inwentaryzacji zwierzyny (ich kopie), dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego przekazuje do właściwego terytorialnie nadleśnictwa. Zestawienie wyników inwentaryzacji zwierzyny w podziale na poszczególne obwody łowieckie, nadleśnictwo przekazuje do właściwego terytorialnie Koordynatora Rejonu Hodowlanego.

Koordynator Rejonu Hodowlanego, przekazuje informacje o liczebności zwierzyny (zestawionej obwodami, nadleśnictwami i w ramach Rejonu Hodowlanego), do właściwego terytorialnie ZO PZŁ i biura RDLP w Warszawie.

Zagęszczenia zwierzyny należy określać w stosunku do powierzchni obwodu, zredukowanej o wyłączenia wynikające z art. 26 ustawy Prawo łowieckie.

W obwodach, w których nie istnieją samodzielne, trwałe populacje zwierzyny grubej, gospodarowanie tymi populacjami winno się podporządkować kryteriom przyjętym dla rejonu hodowlanego lub grupy obwodów. Oznacza to, że liczbę i strukturę osobników zaplanowanych do odstrzału należy ustalać w porozumieniu z Koordynatorem Rejonu Hodowlanego. Uwaga ta odnosi się w szczególności do populacji jelenia i łosia, niekiedy także dzika.

W przypadku istotnych zmian liczebności zwierzyny lub pojawienia się nowych, zwłaszcza obcych gatunków w obwodach, możliwe jest wprowadzanie odstrzału oraz korygowanie jego poziomu w kolejnych planach rocznych, za zgodą koordynatora rejonu.

Jeżeli występujące w obwodzie łowieckim osobniki określonego gatunku zwierzyny grubej stanowią część populacji mającej swoją ostoję w kilku obwodach, stan docelowy zagęszczenia określony dla obwodu należy traktować umownie.

Przyjęte docelowe ilości zwierzyny płowej, tj. jelenia szlachetnego, łosia i sarny w poszczególnych obwodach łowieckich mogą ulec zmniejszeniu lub zwiększeniu na koniec obowiązywania WŁPH o maksymalnie $\pm 20\%$ przyjętych stanów wyjściowych. Zmiany wynikać będą z udokumentowanego występowania lub nie, istotnych szkód w uprawach i młodnikach oraz ponoszenia nadmiernych kosztów związanych z ochroną przed zwierzyną płową. Poziom szkód, jak i koszty ochrony przed zwierzyną będą odnoszone do zwierzyny płowej. Za nadmierne szkody w uprawach i młodnikach przyjmuje się szkody powyżej 20%, których sumaryczna wielkość przekracza poziom 10% powierzchni wszystkich upraw i młodników na obszarze poszczególnych obwodów łowieckich w danym roku. Za nadmierne koszty w zakresie ochrony przed zwierzyną uznaje się sytuację w której średnioroczne koszty zabezpieczenia (ochrony) uprawy (1-5 rok życia) przekraczają wartość 10% kosztów jej przygotowania i odnowienia (koszt sadzonek, przygotowanie gleby i sadzenie). Szkody i koszty będą analizowane po 2, 4, 6, 8 sezonie łowieckim obowiązywania planu WŁPH. Zaleca się w prowadzonej gospodarce łowieckiej w rejonie hodowlanym kontynuowanie dobrych praktyk hodowlanych mających na celu ograniczanie szkód od zwierzyny płowej w drzewostanach poprzez m.in. wprowadzanie większej ilości gatunków biocenotycznych na nowo zakładanych uprawach, dostosowanie cięć pielęgnacyjnych czy wykładanie drzew zgryzowych.

Poziom szkód i wysokość kosztów w przypadku łosia będzie uwzględniany po zniesieniu moratorium. Jeśli któryś z dwóch w/w wskaźników zostanie przekroczony lub nie przekroczony wtedy nastąpią zmiany w składach docelowych zwierzyny płowej w obwodach. Decyzję o tym podejmuje nadleśniczy odpowiadający za stan lasu a zmiany te wprowadzone będą przy tworzeniu najbliższego Roczego Planu Łowieckiego. O fakcie tym informuje pisemnie Koordynatora Rejonu Hodowlanego, który z kolei po zakończeniu sezonu łowieckiego informuje Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie.

Wszelkie zmiany w zakresie przyjętych docelowych liczebności zwierzyny w WŁPH, dokonuje Dyrektor RDLP w Warszawie (odpowiedzialny za sporządzenie WŁPH), w porozumieniu z ZO PZŁ, na wniosek nadleśniczego po uzyskaniu akceptacji koordynatora Rejonu Hodowlanego.

Po pięciu latach obowiązywania Wieloletniego Łowieckiego Planu Hodowlanego na lata 2017-2027, zaleca się przeprowadzenie inwentaryzacji zwierzyny na terenie wszystkich obwodów łowieckich, celem sprawdzenia stopnia zaangażowania w realizacji założeń zawartych w WŁPH.

Planowanie odstrzału takich gatunków jak jeleń, sarna czy łoś musi uwzględniać wielkość szkód wyrządzanych przez te gatunki w uprawach rolnych i leśnych. Ustawowy obowiązek szacowania szkód i wypłaty odszkodowań za szkody wyrządzone przez zwierzynę łowną w uprawach i płodach rolnych powodują, że zarządcy i dzierżawcy obwodów łowieckich mają wystarczającą wiedzę aby uwzględnić te szkody w rocznych planach odstrzału. W celu właściwego rozeznania dzierżawców i zarządców obwodów łowieckich co do wielkości, rozmieszczenia w terenie i struktury szkód wyrządzanych przez zwierzynę w uprawach leśnych oraz dostosowania planu odstrzału w/w gatunków do wielkości szkód przedstawiciele dzierżawców i zarządców powinni brać udział w corocznie wykonywanej przez nadleśnictwa ocenie szkód od zwierzyny.

Dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich leżących na terenie bądź w bezpośrednim sąsiedztwie z Warszawą i przyległych miast w ramach aglomeracji warszawskiej, powinni podjąć wspólne działania z Lasami Miejskimi Warszawy, KPN, Nadleśnictwami oraz jednostkami samorządu terytorialnego i PZŁ, celem ograniczenia presji zwierzyny do miast. W praktyce powinno mieć to miejsce przede wszystkim przy planowaniu wielkości pozyskania w Rocznych Planach Łowieckich (RPŁ). Dotyczy to w szczególności potrzeby zintensyfikowania polowań oraz prowadzenia odłowów dzików w sąsiedztwie granic obwodów łowieckich z gruntami miast.

W przypadku zmiany „Zasad selekcji populacyjnej i osobniczej zwierząt łownych” gospodarowanie populacjami zwierzyny będzie się odbywać na podstawie zmienionych zasad.

Zabrania się wsiedlania odłowionych w granicach miast dzików na tereny obwodów łowieckich RDLP w Warszawie. Dzikie z odłowów nie podlegają badaniom na obecność pasożytów i chorób, a wsiedlenie ich do łowiska może spowodować zaistnienie zagrożenia epizootycznego dziko występujących zwierząt w lesie.

2.3. WYTYCZNE DOTYCZĄCE GOSPODAROWANIA, LICZEBNOŚĆ I ZAGĘSZCZENIE AKTUALNE ORAZ DOCELOWE WYSTĘPUJĄCYCH GATUNKÓW ZWIERZINY GRUBEJ

2.3.1. ŁOŚ (*ALCES ALCES*)

Podsumowanie oceny liczebności z roku 2016, wykonanej pędzeniami próbnymi w sześciu RDLP na wschód od Wisły, dało wynik 28 065 osobników. W okresie trwania moratorium populacja uległa znacznemu postarzeniu, czego efektem jest między innymi większa liczba obserwowanych byków z formą poroża typu półopatacz i łopatacz.

Liczebność populacji łosia w kraju osiąga najwyższe stany w historii gatunku, a jej lokalne zagęszczenia są znacząco wyższe od zagęszczeń jeleni na tych obszarach.

W 2015 roku Ministerstwo Środowiska przygotowało projekt rozporządzenia w sprawie przywrócenia sezonu polowań na łosie. Pomimo uzyskania pozytywnych opinii PROP, PZŁ i LP nie weszło ono w życie, na skutek protestów aktywistów będących przeciwnikami polowania na ten gatunek. Jednakże przywrócenie zarządzania populacją poprzez łowieckie gospodarowanie jest jedynym racjonalnym sposobem ograniczenia negatywnego wpływu łosia na środowisko jego bytowania.

W ostatnich latach obserwuje się w rejonie wzrost liczebności tego gatunku. W wielu obwodach łoś pojawia się jako gatunek przechodni, występujący czasowo i czyniący szkody w drzewostanach. W miejscach niewłaściwych (nieodpowiadających ekologii i behawiorowi łosia), jego populacja powinna być zredukowana. Jako górną granicę zagęszczenia dla środowisk ubogich należy przyjąć 2 łosie na 1000 ha powierzchni leśnej, a dla środowisk zasobnych w żer – 5 łosi na 1000 ha.

Z uwagi na nierównomierne rozmieszczenie łosi w rejonie hodowlanym, częste migracje łosi na znaczne odległości z obwodu do obwodu, inwentaryzacje łosi wykonywane na potrzeby sporządzania rocznych planów łowieckich nie są wystarczającymi wyznacznikami pozwalającymi na w miarę optymalne gospodarowanie całą populacją łosi w rejonie hodowlanym. Dla tego też, w przypadku zniesienia moratorium na odstrzał łosia, o wielkości gospodarowania populacją tego gatunku będzie decydował nadleśniczy w porozumieniu z koordynatorem rejonu hodowlanego.

W lokalnych populacjach za zagęszczenie pozwalające na prowadzenie właściwej gospodarki łosiem przyjmuje się zagęszczenie wynoszące ok. 5 os./1000 ha powierzchni leśnej i bagiennej. Struktura płci populacji winna wynosić: 1:1 do 1:1,5 na korzyść kłep.

Przyrost zrealizowany nie powinien być ustalany na poziomie powyżej 20% wiosennego stanu populacji, tj. powinien kształtować się na poziomie średniego przyrostu zrealizowanego w rejonie hodowlanym i może być korygowany każdego roku. Z uwagi na częste prowadzenie dwóch łoszaków przez kłepy w ostatnich latach, istnieje możliwość ustalania przyrostu zrealizowanego na poziomie do 30% wiosennego stanu populacji.

Struktura pozyskania

W grupach płciowo - wiekowych winna wynosić:

- byki - około 40 %
- kłepy - około 40 %
- łoszaki - do 20 %

Przy strukturze płci populacji na poziomie 1:1,5 należy bezwzględnie zachować równowagę ilościową byków i kłep w odstrzale.

Odstrzał byków łownych nie powinien przekraczać 5% puli odstrzałowej byków w skali rejonu hodowlanego oraz może być przyznawany jedynie w obwodach, gdzie łosie występują stale. Jako byki łowne powinny być odstrzeliwane osobniki stare, w szczytowej fazie rozwoju poroża.

Pozyskanie kłep i łoszaków należy prowadzić w pierwszej kolejności poprzez odstrzał sztuk chorych i cherlawych, o masie tuszy mniejszej niż przeciętna dla rejonu oraz kłep starych i prowadzących słabe potomstwo. Kłepy prowadzące bliźnięta oraz łoszaki – bliźnięta powinny być oszczędzane.

Odstrzał powinien być realizowany przede wszystkim w obwodach gdzie odnotowywane są częste wypadki komunikacyjne z udziałem łosi oraz w miejscach gdzie występują szkody powodowane przez ten gatunek w drzewostanach.

Rozmiar szkód w drzewostanach oraz wielkość nakładów na ochronę przed tymi szkodami a także znaczna nierównomierność rozmieszczenia i zagęszczenia łosi w rejonie hodowlanym jak również w poszczególnych obwodach łowieckich uzasadniają obniżenie liczebności populacji łosi na terenie rejonu hodowlanego nr 4.

Nadleśnictwo Celestynów:

Numer obwodu	Liczebność		Zagęszczenie na 1000 ha powierzchni			
	Aktualna	Docelowa	Ogólnej		Leśnej	
			Aktualne	Docelowe	Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5	6	7
413	17	12	2,9	2,0	7,3	5,2
427	10	8	2,6	2,1	3,1	2,5
434	13	10	2,2	1,7	6,0	4,6
448	48	16	6,1	2,0	9,6	3,2
455	4	2	0,9	0,5	0	0
Średnia dot. 4-7	Σ92	Σ48	2,9	1,7	5,2	3,1

Nadleśnictwo Chojnów:

1	2	3	4	5	6	7
415*	15	0	3,0	0	3,0	0
457	3	3	0,6	0,6	1,2	1,2
471	5	5	0,8	0,8	4,9	4,9
Średnia dot. 4-7	Σ23	Σ8	1,5	0,5	6,1	6,1

* - bardzo niska lesistość obwodu (poniżej 10%), zagęszczenie na pow. leśnej odpowiada zagęszczeniu na pow. ogólnej obwodu.

Nadleśnictwo Drewnica:

1	2	3	4	5	6	7
333	31	14	4,6	2,1	10,9	5
347	8	0	2,3	0	7,6	0
362	4	0	1,2	0	3,1	0
377	70	21	12,6	3,8	16,5	5
Średnia dot. 4-7	Σ113	Σ35	5,2	3,0	9,5	5

Nadleśnictwo Jabłonna:

Numer obwodu	Liczebność		Zagęszczenie na 1000 ha powierzchni			
	Aktualna	Docelowa	Ogólnej		Leśnej	
			Aktualne	Docelowe	Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5	6	7
316	5	7	1	2	12	16
334	3	9	1	2	1	4
363	8	7	2	2	28	25
Średnia dot. 4-7	Σ16	Σ23	1	2	13,6	15

Rejon nr 4:

Nadleśnictwo	2 (suma)	3 (suma)	4	5	6	7
Celestynów	92	48	2,9	1,7	5,2	3,1
Chojnów	23	8	1,5	0,5	6,1	6,1
Drewnica	113	35	5,2	3,0	9,5	5
Jabłonna	16	23	1	2	13,6	15
Średnia dot. 4-7	244	114	2,7	7,2	8,6	7,3

2.3.2. JELEŃ SZLACHETNY (*CERVUS ELAPHUS*)

Rozmiar szkód w drzewostanach oraz wielkość nakładów na ochronę przed tymi szkodami uzasadniają utrzymanie na obecnym poziomie liczebność populacji jelenia szlachetnego na terenie rejonu hodowlanego. W części obwodów możliwy jest wzrost aktualnej liczebności populacji tego gatunku. Populacja jelenia pomimo występowania w wielu obwodach na terenach o dużej lesistości i sprzyjających warunkach siedliskowych, nie jest ustabilizowana. Często jeleni pojawia się na części obwodów okresowo.

Za optymalne zagęszczenie, pozwalające na prowadzenie właściwej gospodarki jeleniem na terenie rejonu uważa się zagęszczenie wynoszące ok. 15-30 osobników na 1000 ha powierzchni leśnej obwodu. Z uwagi na rozprzestrzenianie się jelenia na tereny pozbawione dużych, zwartych kompleksów leśnych, tereny o niskiej lesistości, drzewostany rosnące na ubogich siedliskach dopuszcza się niższe zagęszczenie docelowe. Przyjęte zagęszczenie w poszczególnych obwodach uzależnione jest od kategorii obwodu oraz innych czynników decydujących o jakości bytowania jelenia. Przyjęte docelowe ilości jelenia w obwodach mogą ulec zmniejszeniu lub zwiększeniu na koniec obowiązywania WŁPH o max $\pm 20\%$ przyjętych stanów wyjściowych. Zmiany wynikać będą z udokumentowanego występowania lub nie, istotnych szkód w drzewostanach lub ponoszenia nadmiernych kosztów związanych z ochroną przed zwierzyną.

Plan odstrzału musi wynikać z rzeczywistego stanu populacji i nie może być prostym przełożeniem wskaźników modelowych. W populacjach o zachwianej strukturze wiekowej, w grupie jeleni – byków i przewadze osobników w I klasie należy prowadzić ochronę byków prawidłowo rozwijających się w II klasie wieku oraz ograniczenie nadmiernego odstrzału w klasie I. Odstrzał w I klasie wieku nie może w żadnym przypadku przekraczać 50% stanu jeleni – byków przeznaczonych do odstrzału w danym sezonie, a tym samym niedopuszczalnym jest, aby jelenie – byki były zamiennie realizowane w innych niż zaplanowane klasach wiekowych. W przypadku zachwiania struktury wiekowej byków – brak pozyskania byków w III klasie wieku, odstrzał byków nie powinien przekraczać 20% pozyskania wszystkich jeleni.

Struktura pozyskania jelenia szlachetnego winna wynosić:

a) w grupach płciowo - wiekowych:

- byki 30 - 40%

- łanie 40 - 50%

- cielęta do 30%

b) w klasach wieku byków:

- I klasa wieku (1 – 4 poroże - 2 – 5 rok życia) 20 - 40%

- II klasa wieku (5 – 9 poroże - 6 – 10 rok życia) 30 - 50%

- III klasa wieku (10 poroże i powyżej - 11 rok życia i starsze) do 30%

Za byka łownego uznaje się byka w III klasie wieku (od 11 roku życia włącznie i starszego) o prawidłowo ukształtowanym porożu (obustronnie koronnego), nie wykazującego cech selekcyjności.

W obwodach, gdzie nie występują duże kompleksy leśne, gdzie jeleni występuje okresowo, wyrządzając szkody zarówno w lesie, jak i na polach nie powinien być planowany docelowo. Hodowla i gospodarowanie populacją na takim obszarze jest niemożliwa, dlatego dopuszcza się pozyskanie w celu całkowitej redukcji, z uwzględnieniem przyjętych zasad selekcji dla byków. Decyzję w tym zakresie podejmuje nadleśniczy, na terenie którego nadleśnictwa leży dany obwód łowiecki. Fakt ten nadleśniczy uzgadnia z koordynatorem rejonu hodowlanego.

Z uwagi na nierównomierne rozmieszczenie jeleni w rejonie hodowlanym, częste migracje jeleni na znaczne odległości z obwodu do obwodu inwentaryzacje jeleni wykonywane na potrzeby sporządzania rocznych planów łowieckich nie są wystarczającymi wyznacznikami pozwalającymi na w miarę optymalne gospodarowanie całą populacją jeleni w rejonie hodowlanym. Dlatego też o ostatecznej wielkości rocznego pozyskania jeleni w poszczególnych obwodach łowieckich powinien decydować nadleśniczy w porozumieniu z koordynatorem rejonu hodowlanego. Dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich powinni corocznie uzgadniać planowaną do odstrzału ilość jeleni z koordynatorem rejonu hodowlanego przed sporządzeniem rocznych planów łowieckich.

Nadleśnictwo Celestynów:

Numer obwodu	Liczebność		Zagęszczenie na 1000 ha powierzchni			
	Aktualna	Docelowa	Ogólnej		Leśnej	
			Aktualne	Docelowe	Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5	6	7
448	32	20	4,0	2,5	6,4	4,0
Średnia dot. 4-7	Σ32	Σ20	4,0	2,5	6,4	4,0

Nadleśnictwo Chojnów:

1	2	3	4	5	6	7
399*	8	0	1,7	0	1,7	0
437**	1	0	0,3	0	1,3	0
471	32	30	5,4	5,1	32,0	30,0
Średnia dot. 4-7	Σ41	Σ30	2,5	1,7	1,9	1,7

* - bardzo niska lesistość obwodu (poniżej 10%), zagęszczenie na pow. leśnej odpowiada zagęszczeniu na pow. ogólnej obwodu.

** - osobniki pojawiające się okresowo, brak właściwych biotopów;

Nadleśnictwo Jabłonna:

1	2	3	4	5	6	7
363**	27	20**	7,6	5,7	7,6**	5,7**
Średnia dot. 4-7	Σ27	Σ20	7,6	5,7	7,6	5,7

* - bardzo niska lesistość obwodu (poniżej 10%), zagęszczenie na pow. leśnej odpowiada zagęszczeniu na pow. ogólnej obwodu.

** - jelenie występują w otulinie Kampinoskiego Parku Narodowego, użytkowanie populacji w celu ograniczenia szkód rolnych, brak szkód w lesie – ustalenia z KŁ Struga

Rejon nr 4:

Nadleśnictwo	2 (suma)	3 (suma)	4	5	6	7
Celestynów	32	20	4,0	2,5	6,4	4,0
Chojnów	41	30	2,5	1,7	1,9	1,7
Drewnica	0	0	0	0	0	0
Jabłonna	27	20	7,6	5,7	7,6	5,7
Średnia dot. 4-7	Σ100	Σ70	4,7	3,3	5,3	3,8

2.3.3 SARNA (*CAPREOLUS CAPREOLUS*)

Optymalne zagęszczenie sarny powinno wynosić ok. 2,5 (3)-10 os./100 ha powierzchni obwodów. Zważywszy na aktualne zagęszczenie sarny w łowiskach, należy uczynić wszystko, aby w ciągu najbliższych lat utrzymać ten stan na dotychczasowym poziomie. Biorąc powyższe pod uwagę należy uznać, że średnie aktualne zagęszczenie saren w rejonie jest zbliżone do optimum.

W przypadku rosnących szkód od zwierzyny istnieje możliwość zmniejszenia zagęszczenia sarny, do poziomu umożliwiającego zachowanie stabilności gatunku i prowadzenie jego użytkowania łowieckiego. Zmiany zagęszczenia, a tym samym stanu docelowego w obwodach podejmuje nadleśniczy odpowiadający za stan lasu, w porozumieniu z Koordynatorem Rejonu Hodowlanego. O fakcie tym informuje pisemnie Koordynatora Rejonu, który z kolei po zakończeniu sezonu łowieckiego informuje Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie.

Pożądana struktura płci powinna kształtować się w przedziale od 1 : 1,5 na korzyść kóz. Przyrost zrealizowany powinien wynosić od 10 do 30% stanu wiosennego populacji, w zależności od tego czy w obwodzie występują liczne drapieżniki, np. nadmierna ilość lisów, gęsta sieć dróg lub wzmożone kłusownictwo. Pod uwagę należy wziąć także obecność oraz rosnącą liczebność wilka, na terenie rejonu hodowlanego.

Wielkość pozyskania należy ustalać w zależności od planowanego zagęszczenia docelowego oraz od wielkości szkód w uprawach leśnych. Powinna ona wynosić od 50% do 100% przyrostu zrealizowanego. W przypadkach, gdy osiągnięcie zagęszczenia docelowego jest zagrożone – poniżej 50% w wyjątkowych uzasadnionych przypadkach dopuszcza się planowanie odstrzału, gdy nie ma możliwości osiągnięcia stanu docelowego. Jednakże w takich przypadkach nie może ono wynosić więcej niż 10% planowanego przyrostu. Biorąc pod uwagę rozmiar szkód w uprawach leśnych oraz wielkość nakładów na ochronę przed tymi szkodami dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich powinni corocznie uzgadniać planowaną do odstrzału ilość saren z właściwymi terytorialnie nadleśniczymi przed sporządzeniem rocznych planów łowieckich.

Struktura pozyskania:

- a) w grupach płciowo - wiekowych:

rogacze - 40 - 50%

kozy - 40 - 50%

koźłeta - do 20% - ze wskazaniem koźłat płci żeńskiej

b) w klasach wiekowych sarn rogaczy:

I klasa (1-2 poroże - 2-3 rok życia) - do 50%

II klasa (3 poroże i dalsze - 4 rok życia i starsze) - dopełnia do 100%

Za rogacza łownego uznaje się regularnego szóstaka (lub powyżej tej formy), w wieku od szóstego roku życia włącznie, wzwyż, nie wykazującego oznak selekcyjności.

Nadleśnictwo Celestynów:

Numer obwodu	Liczebność		Zagęszczenie na 100 ha powierzchni	
	Aktualna	Docelowa	Ogólnej	
			Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5
413	112	110	1,9	1,9
427	60	70	1,6	1,8
434	128	70	2,2	1,2
448	140	140	1,8	1,8
455	150	90	3,5	2,1
Średnia dot. 4-5	Σ590	Σ480	2,2	1,7

Nadleśnictwo Chojnów:

1	2	3	4	5
398	75	100	1,5	2,0
399	130	150	2,8	3,2
400	75	90	2,0	2,4
414	200	110	5,5	3,0
415	125	150	2,5	3,0
416	160	140	3,7	3,2
435	160	130	3,7	3,0
436	50	80	1,4	2,3
437	200	120	5,4	3,2
438	170	210	2,5	3,1
439	185	180	3,2	3,1
449	90	130	1,4	2,0
456	110	140	2,4	3,0
457	92	110	1,8	2,1
458	116	140	2,7	3,2
463	145	170	2,6	3,0
464	100	110	1,9	2,1
471	110	120	1,9	2,0
472	80	120	2,2	3,3
478	120	110	3,6	3,3
Średnia dot. 4-5	Σ2493	Σ2610	2,7	2,8

Nadleśnictwo Drewnica:

1	2	3	4	5
333	105	203	1,6	3,0
347	71	102	2,1	3,0
362	70	66	2,1	2,0
377	140	166	2,5	3,0
388	75	76	2,0	2,0
Średnia dot. 4-5	Σ461	Σ613	2,1	2,6

Nadleśnictwo Jabłonna:

Numer obwodu	Liczebność		Zagęszczenie na 100 ha powierzchni	
	Aktualna*	Docelowa*	Ogólnej	
			Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5
314*	100	100	1,9	1,9
315	46	55	2,5	3,0
316	92	103	2,7	3,0
334**	75	75	1,7	1,7
363	108	106	3,1	3,0
Średnia dot. 4-5	Σ421	Σ 439	2,4	2,5

* - znaczne szkody od sarny w uprawach leśnych w dwóch kompleksach leśnych – ilość docelowa na obecnym poziomie

** - znaczna ilość upadków zwierzyny z powodu trasy nr 630, ogromna presja budownictwa – ilość docelowa na obecnym poziomie

Rejon nr 4:

Nadleśnictwo	2 (suma)	3 (suma)	4	5
Celestynów	590	480	2,2	1,7
Chojnów	2493	2610	2,7	2,8
Drewnica	461	613	2,1	2,6
Jabłonna	421	439	2,4	2,5
Średnia dot. 4-5	Σ3965	Σ4142	2,4	2,4

2.3.4 DANIEL (*DAMA DAMA*)

Daniele w ramach rejonu hodowlanego nr 4, występują wyłącznie w obwodach nr 458 i 377. Obecna ich ilość wynosi 139 osobników. Mimo to, docelowo nie planuje się zwiększania liczebności tego gatunku w obwodach łowieckich rejonu hodowlanego. W związku z powyższym przy takiej ilości nie można mówić o właściwym gospodarowaniu populacją. Rozmiar pozyskania tego gatunku należy uzgodnić z nadleśniczym na terenie, którego znajduje się obwód łowiecki.

W ramach rejonu hodowlanego nie zaleca się dokonywania wsiedleń danieli. Fakt taki należy każdorazowo uzgadniać z właściwym terytorialnie nadleśniczym i koordynatorem rejonu hodowlanego. Zgodę na wsiedlenie danieli wydaje Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie, po spełnieniu przez dzierżawcę lub zarządcę obwodu łowieckiego wszelkich prawnych wytycznych w tym zakresie.

W przypadku omawianego gatunku nie stwierdzono sugerowanego konfliktu (dysoperacji) między jeleniem i daniem na terenie ich występowania w dużych kompleksach leśnych. Zaleca się jednak unikanie introdukcji daniela na obszary, gdzie jeleni ma dobre warunki do utrzymania trwałości populacji i jest stałym elementem istniejącej fauny.

W przypadku gospodarowania populacją daniela, należy dążyć do ukształtowania jego struktury płci w stosunku 1:1,5 na korzyść łań. W przypadku niewielkich populacji lub ugrupowań osobników dopuszcza się większy udział łań. Struktura pozyskania w takiej sytuacji może odbiegać od ramowych zasad gospodarowania populacjami daniela.

W sprzyjających warunkach środowiska, zagęszczenie może wynosić ok. 30 – 35 osobników na 1000 ha powierzchni leśnej obwodu. Jego wielkość może ulec zmianie na wniosek nadleśniczego, w porozumieniu z koordynatorem rejonu. Przyrost zrealizowany w prawidłowo funkcjonujących populacjach powinien kształtować się na poziomie 25 – 30% stanu wiosennego populacji.

Struktura pozyskania:

a) w grupach płciowo – wiekowych:

- byki 30 – 40%

- łanie do 50%

- cielęta 10 – 20%

b) w klasach wieku danieli byków

- I klasa wieku (1-2 poroża; 2-3 roku życia) 30-40%

- II klasa wieku (3-6 poroża; 4-7 roku życia) 40-50%

- III klasa wieku (7 poroże i dalsze; 8 rok życia i starsze) do 20%

Za byka łownego uznaje się regularnego łopatacza w 8 roku życia i starszego o prawidłowo ukształtowanych łopatach. Pozyskanie łań i cieląt należy prowadzić poprzez odstrzał osobników o masie tuszy mniejszej niż przeciętna w rejonie hodowlanych łań starych i późno urodzonych cieląt.

Nadleśnictwo Chojnów:

Numer obwodu	Liczebność		Zagęszczenie na 1000 ha powierzchni			
	Aktualna	Docelowa	Ogólnej		Leśnej	
			Aktualne	Docelowe	Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5	6	7
458	64	38	14,7	8,7	56,5	33,5
Średnia dot. 4-7	Σ64	Σ38	14,7	8,7	56,5	33,5

Nadleśnictwo Drewnica:

Numer obwodu	Liczebność		Zagęszczenie na 1000 ha powierzchni			
	Aktualna	Docelowa	Ogólnej		Leśnej	
			Aktualne	Docelowe	Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5	6	7
377	75	64	13,5	11,6	17,6	15,0
Średnia dot. 4-7	Σ75	Σ64	13,5	11,6	17,6	15,0

Rejon nr 4:

Nadleśnictwo	2 (suma)	3 (suma)	4	5	6	7
Chojnów	64	38	14,7	8,7	56,5	33,5
Drewnica	75	64	13,5	11,6	17,6	15,0
Średnia dot. 4-7	139	102	14,1	10,2	37,1	24,3

2.3.5 DZIK (*SUS SCROFA*)

Wyznaczenie optymalnego zagęszczenia w rejonie jest niecelowe. Stan liczebności populacji dzika w obwodzie należy utrzymywać na takim poziomie, aby nie powodować nadmiernego wzrostu szkód w uprawach i plonach rolnych, a także uwzględniać zalecenia służb weterynaryjnych w zakresie zwalczania choroby ASF w tym dotyczące dopuszczalnego zagęszczenia (aktualnie poniżej 5 osobników na 1000 ha obwodu). Istotne jest także prowadzenie przez dzierżawców i zarządców obwodów łowieckich współpracy z Lasami Państwowymi, Lasami Miejskimi Warszawy oraz innymi jednostkami sąsiadującymi z dużymi miastami, które mają wpływ na kształtowanie się rozmiaru populacji zwierzyny (m.in. Kampinoski PN, RDOŚ w Warszawie, ZO PZŁ w Warszawie i Skierniewicach oraz właściwymi terytorialnie samorządami).

Należy dążyć do uzyskania struktury płci u dzików dorosłych w proporcji, co najmniej 1:1, lub z niewielką przewagą osobników męskich.

Przyrost zrealizowany w rejonie wynosi ok 100 - 150% (do 400%) stanu wiosennego populacji. Na takim samym poziomie powinno planować się wysokość rocznego pozyskania. Podczas odstrzału należy dążyć do pozyskania przede wszystkim osobników żeńskich z wyjątkiem loch (tj. samic w 3. roku życia i starszych).

Struktura pozyskania według grup wiekowych:

- a) dziki młode do ukończenia 2 roku życia – do 90%,
- b) dziki starsze niż 2 lata – do 30%.

Zaleca się oszczędzanie mocnych przelatków, które np. w roku nasiennym dębów mogą późną jesienią osiągnąć masę tuszy 60 – 70 kg. Konieczne jest wprowadzenie zasady oszczędzania wycinków – samców w 3 – 4 roku życia, które nie mogą jeszcze prezentować prawie żadnych wartości trofealnych.

W trudnych warunkach środowiska i presji wilka dopuszcza się inną strukturę odstrzału wynikającą z rzeczywistej struktury wiekowej dzików.

Nadleśnictwo Celestynów:

Numer obwodu	Liczebność		Zagęszczenie na 1000 ha powierzchni	
	Aktualna	Docelowa	Ogólnej	
			Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5
413	20	30	3,4	5,0
427	50	19	13,0	4,9
434	79	29	13,5	4,9
448	45	39	5,7	4,9
455	60	21	14,0	4,9
Średnia (dot. 4-5)	Σ254	Σ138	9,9	4,9

Nadleśnictwo Chojnów:

Numer obwodu	Liczebność		Zagęszczenie na 1000 ha powierzchni	
	Aktualna	Docelowa	Ogólnej	
			Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5
398	15	24	3,1	4,9
399	60	23	12,8	4,9
400	0	18	0	4,8
414	30	18	8,3	5,0
415	80	25	16,0	5,0
416	15	21	3,5	4,8
435	50	21	11,7	4,9
436	30	17	8,4	4,8
437	50	18	13,4	4,8
438	100	33	14,9	4,9
439	40	29	6,9	5,0
449	45	32	6,9	4,9
456	80	23	17,2	4,9
457	53	26	10,2	5,0
458	70	22	16,1	5,0
463	45	28	8,0	4,9
464	40	26	7,6	4,9
471	130	29	22,1	4,9
472	55	18	15,0	4,9
478	40	17	11,9	5,0
Średnia (dot. 4-5)	Σ1028	Σ468	10,7	4,9

Nadleśnictwo Drewnica:

1	2	3	4	5
333	80	34	11,8	5,0
347	25	17	7,3	5,0
362	35	16	10,6	4,8
377	70	27	12,6	4,9
388	19	19	5,0	5,0
Średnia (dot. 4-5)	Σ229	Σ113	9,5	4,9

Nadleśnictwo Jabłonna:

1	2	3	4	5
314	60	26	11,6	5,0
315	28	9	15,1	5,0
316	41	17	11,9	4,9
334	60	22	13,6	5,0
363	40	17	11,3	4,8
Średnia (dot. 4-5)	Σ229	Σ91	12,7	4,9

Rejon nr 4:

Nadleśnictwo	2 (suma)	3 (suma)	4	5
Celestynów	254	138	9,9	4,9
Chojnów	1028	468	10,7	4,9
Drewnica	229	113	9,5	5,0
Jabłonna	229	91	12,7	4,9
Średnia dot. 4-5	Σ1740	Σ810	10,7	4,9

2.4. WYTYCZNE DOTYCZĄCE GOSPODAROWANIA, LICZEBNOŚĆ I ZAGĘSZCZENIE ZAJĄCA I KUROPATWY

Z uwagi na fakt, że wpływ czynników biotycznych i abiotycznych na stan zwierzyny drobnej w perspektywie dziesięciu lat jest trudny do przewidzenia ustalenie stanu docelowego w 2027 roku jest niemożliwe. W związku z tym założenia dotyczące stanów docelowych należy traktować jako szacunek, który w trakcie obowiązywania planu może ulegać zmianie. Spadek liczebności zajęcy i kuropatw w poprzednich dekadach spowodował, że obecnie zarządzanie ich populacjami już tylko w niewielkim stopniu może polegać na eksploatacji, jak to miało miejsce dawniej, lecz powinno przede wszystkim obejmować działania zmierzające do poprawy stanów tych gatunków.

Za „Poradnikiem zagospodarowania łowisk polnych i gospodarowania podstawowymi gatunkami zwierzyny drobnej” zatwierdzonym do stosowania przez Polski Związek Łowiecki oraz pozycji „Zarządzanie populacjami zwierzyny” z 2016 roku , przyjęto następujące zasady:

1. *Wielkość pozyskania uzależniona jest od aktualnej sytuacji populacji zajęcia w danym łowisku. Jego liczebność w poszczególnych obwodach łowieckich uznaje się za dobrą, gdy średnie zagęszczenie populacji przekracza 20 os./100 ha, za średnie, gdy wynosi 10-20 os./100 ha, słabe - 5-10 os./100 ha i bardzo słabe poniżej 5 os./100 ha. Przyjmuje się, że w łowiskach z dobrymi stanami pozyskanie może wynosić 15-20% stanów jesiennych, w średnich 10-15%, a w słabych 5-10%. W pozostałych obwodach należy główną uwagę zwrócić na ochronę bytujących tam zajęcy.*
2. Po spadku zagęszczenia poniżej 5 os./100 ha polowania należy zawiesić. Za zgodą koordynatora rejonu można dopuścić możliwość pozyskania zajęcy (jeden raz w sezonie) na polowaniach leśnych w obwodach, gdzie ich stan wynosi poniżej 5 os/100 ha.
3. *Maksymalny bezpieczny poziom corocznej eksploatacji silnych i stabilnych populacji kuropatw (kilkadziesiąt osobników na 100 ha) wynosi przeciętnie 30% stanów występujących na początku sezonu polowań. Liczba ta obejmuje wszystkie osobniki usuwane z populacji podczas polowań, a więc także nieodnalezione postrzałki. W przypadku niewielkich zagęszczeń (około 20 i mniej osobników na 100 ha), maksymalny*

bezpieczny poziom pozyskania zmniejsza się do 20%. Przy zagęszczeniu w końcu lata rzędu 10 osobników na 100 ha należy ograniczyć pozyskanie do najwyżej około 5%, natomiast zaniechać polowań przy stanach poniżej 10 osobników na 100 ha we wrześniu, czyli przy zagęszczeniu wiosennym mniejszym niż 5 osobników na 100 ha.

Zgodnie z Uchwałą NRŁ inwentaryzacja zwierzyny drobnej winna odbywać się według poniższych zasad:

Inwentaryzacja zajęcy:

W obwodach, w których planuje się pozyskanie, wprowadza się obowiązek przeprowadzania corocznie dwukrotnej: wiosennej (na przełomie lutego i marca) i jesiennej (na przełomie października i listopada) inwentaryzacji zajęcy metodą taksacji pasowej.

Taksacja wiosenna powinna być wykonywana w terminie do 10 marca; taksacja jesienna powinna być wykonywana najpóźniej na 2 dni przed planowanym pierwszym polowaniem na zajęce. Za miarę liczebności tego gatunku uznaje się za średnią z tych dwóch liczeń.

Inwentaryzacja kuropatw:

W obwodach, w których planuje się pozyskanie, wprowadza się obowiązek przeprowadzania corocznie dwukrotnej wiosennej i letniej inwentaryzacji kuropatw.

Inwentaryzacja wiosenna powinna być wykonywana do 10 marca; inwentaryzacja letnia powinna być wykonywana najpóźniej na 2 dni przed planowanym pierwszym polowaniem na kuropatwy.

Inwentaryzację kuropatw należy przeprowadzić wg metody (metod) opisanych w cytowanym „Poradniku zagospodarowania łowisk polnych i gospodarowania podstawowymi gatunkami zwierzyny drobnej”.

O terminie planowanej inwentaryzacji dzierżawcy obwodów zawiadamiają nadleśniczego nadleśnictwa zatwierdzającego roczny plan łowiecki.

2.4.1. ZAJĄC

Nadleśnictwo Celestynów:

Numer obwodu	Liczebność		Zagęszczenie na 100 ha powierzchni			
	Aktualna	Docelowa	Ogólnej		Polnej	
			Aktualne	Docelowe	Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5	6	7
413	32	180	0,5	3,0	0,9	5,0
427	0	80	0,0	2,1	0,0	3,1
434	208	220	3,5	3,7	5,6	6,0
448	80	145	1,0	1,8	2,7	5,0
455	420	420	9,8	9,8	9,9	9,9
Średnia dot. 4-7	Σ740	Σ1045	3,0	4,1	3,8	5,8

Nadleśnictwo Chojnów:

1	2	3	4	5	6	7
398	650	700	13,3	14,3	13,3	14,3
399	450	450	9,6	9,6	9,6	9,6
400	244	250	6,5	6,7	6,5	6,7
414	150	180	4,2	5,0	4,8	5,8
415	350	400	7,0	8,0	7,1	8,2
416	700	750	16,1	17,3	16,1	17,3
435	290	350	6,8	8,2	7,0	8,4
436	470	500	13,2	14,1	13,2	14,1
437	100	190	2,7	5,1	3,4	6,4
438	120	250	1,8	3,7	2,5	5,2
439	327	400	5,7	6,9	5,7	7,0
449	90	200	1,4	3,1	1,8	4,0
456	280	400	6,0	8,6	7,5	10,7
457	20	100	0,4	1,9	0,7	3,6
458	227	300	5,2	6,9	7,0	9,3
463	95	200	1,7	3,5	2,5	5,4
464	250	400	4,7	7,6	5,4	8,6
471	100	220	1,7	3,7	2,0	4,5
472	233	350	6,3	9,5	8,2	12,4
478	80	150	2,4	4,4	2,7	5,1
Średnia dot. 4-7	Σ5226	Σ6740	5,8	7,4	6,4	8,3

Nadleśnictwo Drewnica:

1	2	3	4	5	6	7
333	30	196	0,4	2,9	0,8	5,0
347	23	118	0,7	3,5	1,0	5,0
362	25	100	0,8	3,0	1,2	5,0
377	80	78	1,4	1,4	6,3	6,1
388	40	128	1,0	3,4	1,6	5,0
Średnia dot. 4-7	Σ198	Σ620	0,9	2,8	2,2	5,2

Nadleśnictwo Jabłonna:

1	2	3	4	5	6	7
315	35	92	1,9	5	6,1	16,0
316	70	173	2,0	5	2,3	5,8
334	70	220	1,6	5	3,2	10,0
363	315	315	8,9	8,9	9,7	9,7
Średnia dot. 4-7	Σ490	Σ800	3,6	6,0	5,3	10,4

Rejon nr 4:

Nadleśnictwo	2 (suma)	3 (suma)	4	5	6	7
Celestynów	740	1045	3,0	4,1	3,8	5,8
Chojnów	5226	6740	5,8	7,4	6,4	8,3
Drewnica	198	620	0,9	2,8	2,2	5,2
Jabłonna	490	800	3,6	6,0	5,3	10,4
Średnia dot. 4-7	Σ6654	Σ9205	3,3	5,1	4,4	7,4

2.4.2. KUROPATWA

Nadleśnictwo Celestynów:

Numer obwodu	Liczebność		Zagęszczenie na 100 ha powierzchni			
	Aktualna	Docelowa	Ogólnej		Polnej	
			Aktualne	Docelowe	Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5	6	7
413	20	120	0,3	2,0	0,6	3,3
427	0	50	0	1,3	0	8
434	8	200	0,1	3,4	0,2	5,4
448	20	120	0,3	1,5	0,7	4,1
455	200	210	4,7	4,9	4,7	4,9
Średnia dot. 4-7	Σ248	Σ700	1,1	2,6	1,2	3,9

Nadleśnictwo Chojnów:

Numer obwodu	Liczebność		Zagęszczenie na 100 ha powierzchni			
	Aktualna	Docelowa	Ogólnej		Polnej	
			Aktualne	Docelowe	Aktualne	Docelowe
1	2	3	4	5	6	7
398	40	240	0,8	4,9	0,8	4,9
399	50	230	1,1	4,9	1,1	4,9
400	169	200	4,5	5,3	4,5	5,3
414	20	150	0,6	4,2	0,6	4,8
415	40	250	0,8	5,0	0,8	5,1
416	20	220	0,5	5,1	0,5	5,1
435	50	200	1,2	4,7	1,2	4,8
436	100	170	2,8	4,8	2,8	4,8
437	40	150	1,1	4,0	1,3	5,0
438	120	200	1,8	3,0	2,5	4,1
439	30	250	0,5	4,3	0,5	4,4
449	25	250	0,4	3,8	0,5	4,9
456	75	150	1,6	3,2	2,0	4,0
457	10	100	0,2	1,9	0,4	3,6
458	200	220	4,6	5,1	6,2	6,8
463	30	200	0,5	3,5	0,8	5,4
464	24	200	0,5	3,8	0,5	4,3
471	30	220	0,5	3,7	0,6	4,5
472	40	100	1,1	2,7	1,4	3,5
478	30	100	0,9	3,0	1,0	3,4
Średnia dot. 4-7	Σ1143	Σ3800	1,3	4,0	1,5	4,7

Nadleśnictwo Drewnica:

1	2	3	4	5	6	7
333	25	150	0,4	2,2	0,6	3,8
347	20	80	0,6	2,4	0,9	3,4
362	15	50	0,5	1,5	0,7	2,5
377	150	100	2,7	1,8	11,8	7,9
Średnia dot. 4-7	Σ210	Σ380	1,1	2,0	3,5	4,4

Nadleśnictwo Jabłonna:

1	2	3	4	5	6	7
315	21	21	1,1	1,1	3,7	3,7
316	16	16	0,5	0,5	0,5	0,5
334	10	10	0,2	0,2	0,5	0,5
363	130	130	3,7	3,7	4,0	4,0
Średnia dot. 4-7	Σ177	Σ177	1,4	1,4	2,2	2,2

Rejon nr 4:

Nadleśnictwo	2 (suma)	3 (suma)	4	5	6	7
Celestynów	248	700	1,1	2,6	1,2	3,9
Chojnów	1143	3800	1,3	4,0	1,5	4,7
Drewnica	210	380	1,1	2,0	3,5	4,4
Jabłonna	177	177	1,4	1,4	2,2	2,2
Średnia dot. 4-7	Σ1878	Σ5182	1,9	3,0	2,3	5,5

2.5. STAN ZAGOSPODAROWANIA REJONU HODOWLANEGO

Nadleśnictwo Celestynów:

Numer obwodu	Stan zagospodarowania rejonu hodowlanego, wg stanu na 1.04.2016 r.										
	Liczba i rodzaj urządzeń łowieckich związanych z prowadzeniem gospodarki łowieckiej [szt.]					Powierzchnia poletek łowieckich stanowiących żer na pniu [ha]	Powierzchnia łąk śródleśnych i przyleśnych dostępnych dla zwierzyny [ha]	Pasy zaporowe		Powierzchnia wód powierzchniowych	
	paśniki	ambony	woliery	lizawki	inne			łączna liczba	łączna	zbiorniki	rzeki
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
434	22	19	1	12	17	0,1	0,2			2	15
448	26	47		100	12	1,3				10	
413	10	4		31	60	1,3				0,5	
455	10	9		20						0,5	20
427	5	9		8						0	20
Razem	73	88	1	171	89	2,7	0,2			13	55

Nadleśnictwo Chojnów:

Numer obwodu	Stan zagospodarowania rejonu hodowlanego, wg stanu na 1.04.2016 r.										
	Liczba i rodzaj urządzeń łowieckich związanych z prowadzeniem gospodarki łowieckiej [szt.]					Powierzchnia poletek łowieckich stanowiących żer na pniu [ha]	Powierzchnia łąk śródleśnych i przyleśnych dostępnych	Pasy zaporowe		Powierzchnia wód powierzchniowych	
	paśniki	ambony	woliery	lizawki	inne			łączna liczba [szt.]	łączna długość [km]	zbiorniki [ha]	rzeki [km]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
436	5	9		10	40	3		6	1,5		
438	6	37		11	15	0,6				6	
472	5	14		12		4				3	9
414	1	4		7							11
437	10	12		10						26	7
399	25	5			15					3	
464	7	8		33		6,2				1	11
415	5	9		28	34	5,64				40	23
439	32	9		44						12	5
435	3	5		6	50	3				35	12
416	6			15	3					2	4
458	9	23		18		3,28		3	0,1	5	7
398	4	4		4						4	4
456	17	40	1	35		1				40	16
400		1		8	14					5	9
449	11	11		24						6	7
471	7	14		13		1				12	21
457	17	16	1	34		0,3	7			70	22
478	12	8		7		2,5				2	6
463	12	12		16		1,4				10	10
Razem	194	241	2	335	171	31,92	7	9	1,6	282	184

Nadleśnictwo Drewnica:

Numer obwodu	Stan zagospodarowania rejonu hodowlanego, wg stanu na 1.04.2016 r.										
	Liczba i rodzaj urządzeń łowieckich związanych z prowadzeniem gospodarki łowieckiej [szt.]					Powierzchnia poletek łowieckich stanowiących żer na pniu [ha]	Powierzchnia łąk śródleśnych i przyleśnych dostępnych dla zwierzyny [ha]	Pasy zaporowe		Powierzchnia wód powierzchniowych	
	paśniki	ambony	woliery	lizawki	inne			łączna liczba [szt.]	łączna długość [km]	zbiorniki [ha]	rzeki [km]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
362	15	8		17		1,9		1	0,2	1	3
388	4	10		15		3				2	5
347	7	6		14		0,5	0,5			1	1
333	15	28		15		2,9		7	1,6	0	2
377	35	26		80	30	6	5	5	2	1	30
Razem	76	78	0	141	30	14,3	5,5	13	3,8	5	41

Nadleśnictwo Jabłonna:

Numer obwodu	Stan zagospodarowania rejonu hodowlanego, wg stanu na 1.04.2016 r.										
	Liczba i rodzaj urządzeń łowieckich związanych z prowadzeniem gospodarki łowieckiej [szt.]					Powierzchnia poletek łowieckich stanowiących żer na pniu [ha]	Powierzchnia łąk śródleśnych i przyleśnych dostępnych dla zwierzyny [ha]	Pasy zaporowe		Powierzchnia wód powierzchniowych	
	paśniki	ambony	woliery	lizawki	inne			łączna liczba [szt.]	łączna długość [km]	zbiorniki [ha]	rzeki [km]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
315	15	10		20	2	0,8		1	0,5		1
314	15	5		15		7				1	1
334	15	9		30	3	5,5					1
316	13	20		27	3	1,5				100	1
Razem	58	44		92	8	14,8		1	0,5	101	4

Rejon nr 4:

Nadleśnictwo	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Celestynów	73	88	1	171	89	2,7	0,2			13	55
Chojnów	194	241	2	335	171	31,92	7	9	1,6	282	184
Drewnica	76	78	0	141	30	14,3	5,5	13	3,8	5	41
Jabłonna	58	44		92	8	14,8		1	0,5	101	4
Ogółem	401	451	3	739	298	63,72	12,7	23	5,9	401	284

2.6. RODZAJE I OPIS ROZMIARU KŁUSOWNICTWA

Nadleśnictwo Celestynów:

Numer obwodu	Opis rodzaju i rozmiaru kłusownictwa
434	stwierdzone przypadki kłusujących psów i kotów
448	stwierdzone przypadki kłusujących psów i kotów
413	stwierdzone przypadki kłusujących psów i kotów
455	stwierdzone przypadki kłusujących psów i kotów
427	stwierdzone przypadki kłusujących psów i kotów

Nadleśnictwo Chojnów:

Numer obwodu	Opis rodzaju i rozmiaru kłusownictwa
436	stwierdzone przypadki kłusujących psów i kotów
438	przypadki wnykarstwa oraz stosowania innych urządzeń kłusowniczych
472	przypadki wnykarstwa
414	stwierdzone przypadki kłusujących psów i kotów
437	
399	pojedyncze przypadki wnykarstwa
464	stwierdzone przypadki kłusujących kotów
415	przypadki wnykarstwa
439	stwierdzone przypadki kłusujących psów i kotów
435	stwierdzone przypadki kłusujących psów i kotów
416	brak stwierdzeń
458	przypadki kłusownictwa z bronią i wnykarstwa
398	pojedyncze przypadki wnykarstwa
456	przypadki kłusownictwa z bronią i wnykarstwa
400	stwierdzone przypadki kłusujących psów i kotów
449	stwierdzone przypadki kłusujących kotów
471	brak stwierdzeń
457	stwierdzone przypadki kłusujących psów i kotów
478	stwierdzone przypadki kłusujących psów i kotów
463	stwierdzone przypadki kłusujących psów i kotów

Nadleśnictwo Drewnica:

Numer obwodu	Opis rodzaju i rozmiaru kłusownictwa
333	przypadki wnykarstwa
347	przypadki wnykarstwa
362	stwierdzone przypadki kłusujących psów i kotów
377	przypadki wnykarstwa, kłusownictwo z bronią
388	stwierdzone przypadki kłusujących psów i kotów

Nadleśnictwo Jabłonna:

Numer obwodu	Opis rodzaju i rozmiaru kłusownictwa
315	stwierdzone przypadki kłusujących psów i kotów
314	przypadki wnykarstwa
334	przypadki wnykarstwa
316	brak stwierdzeń

2.7. ZADANIA W ZAKRESIE ZAGOSPODAROWANIA OBWODÓW ŁOWIECKICH NA OKRES OBOWIĄZYWANIA PLANU

Zadania dla Rejonu Hodowlanego nr 4:

Zwierzyna gruba:

1. Prowadzenie gospodarki łowieckiej w zakresie hodowli dzików zdominowane będzie w okresie obowiązywania planu kwestią zwalczania Afrykańskiego Pomoru Świń. Podstawowym działaniem będzie więc redukcja populacji dzików a następnie utrzymanie liczebności populacji na niskim poziomie. Aktualnie prowadzone działania mogą ulec zmianie w wyniku ustanawianych i wprowadzanych w życie nowych dokumentów prawnych (ustawy i rozporządzenia) regulujących zasady gospodarowania tym gatunkiem.
2. Prowadzenie gospodarki populacją jeleni powinno być nakierowane na utrzymanie gatunku w obwodach, których charakterystyka spełnia wymagania gatunku (obwody z dużymi kompleksami leśnymi, zapustami na gruntach prywatnych, dostępem do wody, udziałem upraw łąkarskich). W obwodach z małym udziałem powierzchni leśnej, stany docelowe tego gatunku zaplanowano na poziomie "0". Jeżeli w tego typu obwodach polnych wykazywane będą jelenie w inwentaryzacji, to należy tam planować odstrzał w maksymalnym zakresie określonym w planie wieloletnim, z nastawieniem głównie na pozyskanie łań i cieląt, celem stopniowego ograniczania populacji.
3. Szczególną uwagę należy zwrócić na właściwe gospodarowanie populacją saren. Należy dążyć do osiągnięcia zagęszczenia min. 3 saren na 100 ha pow. ogólnej obwodu. Podstawowe działania, które umożliwią właściwą gospodarkę populacją saren to:
  - zabezpieczenie w obwodach stałego dostępu do soli, dostosować liczbę lizawek do ilości paśników (2 szt./paśnik)
  - dokarmianie w okresie zimy karmą soczystą oraz dążenie do zwiększenia ilości poletek zgryzowych (1 ha poletek/1000 ha obwodu) oraz zagospodarowania łąk śródleśnych,
  - intensywny odstrzał lisów jako gatunku mającego podstawowy wpływ na ograniczenie przyrostu saren,
  - doprowadzenie do właściwego stosunku płci w populacji.

Zwierzyna drobna:

Stany zwierzyny drobnej w okresie ostatnich trzech dekad wykazywały stałą tendencję spadkową, dzisiaj można powiedzieć, że osiągnęły poziom ostrzegawczy dla dalszego istnienia. Taką sytuację należy tłumaczyć przede wszystkim niekorzystnym przekształceniem krajobrazu rolniczego, wprowadzaniem wielkołanowych upraw kukurydzy i rzepaku oraz presją drapieżników (nie tylko lisów). Obecnie nauka i praktyka łowiecka nie odnajduje antidotum na obserwowane zjawisko. Zadaniem na kolejne lata jest utrzymanie kuropatwy i zająca w łowiskach polnych chociażby w minimalnej ilości, aby nie utracić ww. gatunków. W takim kontekście stany docelowe przedstawione w tabelach należy traktować jako życzeniowe ale jednocześnie prowadzić wszelkie działania jakie mogą ochronić i wzmocnić populację.

3. LITERATURA

1. Harmuszkiewicz J. Występowanie rysia eurazjatyckiego (*Lynx lynx*) w Puszczy Augustowskiej. *Sylwan* 155 (8): 572-578.
2. Jędrzejewska W., Jędrzejewski B. 2001. Ekologia Zwierząt Drapieżnych Puszczy Białowieskiej. PWN. Warszawa
3. Kamieniarz R., Panek M. 2011. Przebieg łęgów wsiedlonych kuropatw pochodzących z hodowli- badania radiotelemetryczne. *Sylwan* 155 (11): 778-783.
4. Krupka J., Dzieciołowski R., Fruziński B., Neugebauer Z., Pielowski Z., Pucek Z. 1989. Łowiectwo. PWRiL. Warszawa
5. Lipińska M. 2015. Przyszłość Wilka w Polsce. Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Kancelaria Senatu. Materiały z konferencji zorganizowanej przez senacką Komisję Środowiska. Warszawa
6. Łowiectwo w zrównoważonej gospodarce leśnej. VII Sesja Zimowej Szkoły Leśnej. 2015. IBL. Proprint Usługi Poligraficzne. Sękocin Stary.
7. Miścicki S., Żurek Z. 2015. Monitoring uszkodzeń spowodowanych przez jeleniowate w młodych drzewostanach i odnowieniach Gorczańskiego Parku Narodowego. *Sylwan* 159 (6): 505-515.
8. Nasiadka P., Dziedzic R. 2014. Podręcznik Najlepszych Praktyk Ochrony Kuropatwy i Zająca. www.bestpractice-life.pl. CPKŚ.
9. Nasiadka P., Nawrocka M. 2014. Porównanie efektywności i różnych sposobów wsiedleń kuropatwy szarej (*Perdix perdix*) ze wskazaniem zasadności i adaptacji kuropatw do warunków naturalnych w wolerze adaptacyjnej „PERDIX” na terenie Nadleśnictwa Łochów. Praca zlecona przez DGLP umowa: OR-2717-34/11.
10. Nasiadka P., Skubis J., Wajdzik M. 2015. Bezpośrednie obserwacje zwierzyny jako element monitorowania dużych kopytnych na przykładzie łośi (*Alces alces* L.) w Kampinoskim Parku Narodowym. *Sylwan*. 159 (7): 565-578.
11. Okarma H. 2015. Wilk. Biblioteka przyrodniczo-łowiecka, tom 2. Wydawnictwo H₂O. Kraków
12. Okarma H., Tomek A. 2008. Łowiectwo. Wydawnictwo Edukacyjno-Naukowe H₂O. Kraków
13. Paślawski T. 1994. Łowiectwo. Oficyna Edytorska „Wydawnictwo Świat”. Warszawa

14. Popczyk B., Kniżewska W. 2016. Zarządzanie populacjami zwierząt. Łowiec polski sp. z o.o. Warszawa
15. Porozumienie w sprawie zasad dobrych praktyk, w zakresie stosowania metod służących do przeprowadzenia inwentaryzacji zwierzyny na potrzeby sporządzenia WŁPH i RPŁ na sezon 2016/2017 zawarte w dniu 16 lutego 2016 r.
16. Porozumienie zawarte w dniu 12 stycznia 2016 r. pomiędzy Dyrektorem Generalnym Lasów Państwowych a Przewodniczącym Zarządu Głównego Polskiego Związku Łowieckiego w sprawie współpracy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe i Polskiego Związku Łowieckiego.
17. Rozporządzenie Ministra Środowiska, z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie rocznych planów łowieckich i wieloletnich łowieckich planów hodowlanych (Dz.U. Nr 221 z 2007 r. poz. 1646).
18. Rozporządzenie Ministra Środowiska, z dnia 17 grudnia 2014 r., zmieniające rozporządzenie w sprawie rocznych planów łowieckich i wieloletnich łowieckich planów hodowlanych.
19. Rozporządzenie Ministra Środowiska, z dnia 18 grudnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie rocznych planów łowieckich i wieloletnich łowieckich planów hodowlanych.
20. Studia i materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej. 2012. Obce gatunki w lasach. R.14. Zeszyt 33/4/2012.
21. Uchwała nr 14/2015 Naczelnej Rady Łowieckiej, z dnia 15 grudnia 2015 r. w sprawie przyjęcia zasad selekcji populacyjnej i osobniczej zwierząt łownych w Polsce oraz zasad postępowania przy ocenie zgodności odstrzału.
22. Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (Dz.U. z 2015 r. poz. 2168, z późn. zm.).
23. Zasady selekcji osobniczej i populacyjnej zwierząt łownych w Polsce oraz zasad postępowania przy ocenie prawidłowości odstrzału. Załącznik do uchwały NRŁ nr 57/2005 z dnia 22 lutego 2005 r.
24. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, z dnia 19 lutego 2016 r. w sprawie zarządzenia odstrzału sanitarnego dzików (Dz. U z 2016 r. poz. 229).